

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, кандидата економічних наук, старшого дослідника,
завідувача відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-
дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України

Ярошенка Ігора Васильовича

на дисертацію Базько Олександри Андріївни на тему
«Формування механізму забезпечення ефективності проєктної діяльності об'єднаної
територіальної громади», яку подано на здобуття ступеня
доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Реформування місцевого самоврядування, яке відбувається в Україні, має забезпечити сталий розвиток самодостатніх, спроможних територіальних громад і гарантувати громадянам якісні публічні послуги, економічне зростання, соціальних захист і підтримку, робочі місця, добробут тощо. Робота органів місцевого самоврядування повинна бути максимально ефективною, важливим елементом чого має стати проєктна діяльність.

Враховуючи важливість проєктів, як інструментарію реалізації стратегій розвитку територіальних громад, необхідним є формування механізму, який би забезпечував ефективність проєктної діяльності для досягнення цілей сталого та збалансованого розвитку територій. В сучасних умовах саме спроможні об'єднані територіальні громади стають одним з ключових елементів ефективної системи влади в Україні у воєнному та повоєнному періоді.

Актуальність досліджуваного питання полягає в його значному впливі на розвиток територій, забезпеченні раціонального використання ресурсів та спроможність ТГ реагувати на виклики і адаптуватися до них, вирішувати нагальні потреби своїх мешканців, надавати їм якісні публічні послуги і досягати запланованих стратегічних цілей.

З огляду на це, подана до захисту дисертаційна робота Базько Олександри Андріївни на тему «Формування механізму забезпечення ефективності проєктної діяльності об'єднаної територіальної громади» є своєчасною й актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України за такими науково-дослідними темами:

- «Моделювання просторового розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні» (номер держреєстрації 0120U101128), у якій здобувачем оцінено динаміку формування об'єднаних територіальних громад та результати проведення реформи децентралізації в Україні;

- «Формування механізму вирішення проблемних ситуацій у соціально-економічному розвитку регіону (на прикладі Харківської області)» (номер держреєстрації 0121U113503), де дисертантом було узагальнено види проблем, що супроводжують регіональний розвиток;

- «Формування системи управління регіональними ринками теплової енергії» (номер держреєстрації 0121U113542), у якій запропоновано концептуальну модель підвищення ефективності проектної діяльності на місцевому рівні.

Це підтверджує актуальність і цінність наукових напрацювань дисертанта О.А. Базько.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій представлених в дисертаційній роботі.

Ознайомлення зі змістом дисертації та основними опублікованими науковими працями здобувача дає підстави зробити висновок, що основні положення, які визначають наукову новизну дисертації, є предметом для захисту.

Одержані у процесі дослідження здобувачем О.А. Базько наукові результати є наслідком оригінального наукового дослідження. Наукові положення, висновки і рекомендації сформульовано автором самостійно і відображають його особистий внесок, наукові результати в сукупності вирішують важливе наукове завдання обґрунтування методичних підходів та практичних рекомендацій щодо формування механізму забезпечення ефективності проектної діяльності об'єднаної

територіальної громади, який базується на двосторонній інтегральній оцінці проєктної діяльності ОТГ з боку готовності та з боку ефективності.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань у роботі використано широкий спектр загальних і спеціальних наукових методів дослідження, а саме: методів аналізу, синтезу, індукції та дедукції, теоретичного узагальнення та групування, методів формалізації, аналізу та синтезу, логічне узагальнення результатів, класифікаційно-аналітичний метод, метод формалізації, теорія нечітких множин і нечіткого висновку, інтегральне оцінювання, експертне оцінювання, матричний підхід, канонічний аналіз, графічний тощо. Поставлені завдання вирішувались з використанням пакетів прикладних програм Microsoft Excel, Statistica 10.0, Fuzzy Logic Toolbox.

Достовірність основних положень дисертації, цінність для науки і практики висновків і пропозицій підтверджується тим, що вони базуються на глибокому вивченні О.А. Базько теоретичних, методичних і практичних проблем формування механізму забезпечення ефективності проєктної діяльності об'єднаної територіальної громади, грамотному використанні сучасних методів дослідження, а також достатньої кількості інформаційних баз даних та різноманітних аналітичних матеріалів.

Наукові результати, висновки і рекомендації, які викладено в дисертації, є достатньо аргументованими, логічно взаємопов'язаними і несуперечливими. Вони характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості, про що свідчить структурна побудова та зміст дисертації.

Структура і зміст дисертаційної роботи.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам.

Дисертацію присвячено подальшому розвитку теоретичних аспектів, обґрунтуванню науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування механізму забезпечення ефективності проєктної діяльності об'єднаної територіальної громади.

На основі теоретичного узагальнення напрацювань вітчизняних і закордонних

вчених з питань управління проектами уточнено сутність і зміст поняття «механізм забезпечення ефективності проектної діяльності об'єднаної територіальної громади». У роботі удосконалено механізм забезпечення ефективності проектної діяльності об'єднаних територіальних громад, методичне забезпечення визначення готовності об'єднаної територіальної громади до проектної діяльності. Запропоновано науково-методичний підхід до розвитку співробітництва громад в межах підвищення ефективності їх проектної діяльності.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків за розділами, списків використаних джерел (складається з 187 найменувань), загальних висновків щодо вирішення наукової задачі дослідження і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 223 сторінки. Текст викладено науковим стилем у логічній послідовності. Висновки, які зроблено за результатами дослідження і написання розділів дисертації, носять несуперечливий характер.

Наукова новизна одержаних результатів.

Результати дослідження мають різний ступінь наукової новизни, основні положення якої полягають у такому.

Удосконалено механізм забезпечення ефективності проектної діяльності об'єднаних територіальних громад, зокрема в частині виокремлення принципів та інструментів, суб'єктного складу та процесів управління проектом, а також відрізняється визначенням передумов впровадження та оцінювання готовності громад до проектної діяльності, яке враховує вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, це дозволяє підвищити гнучкість і адаптивність рішень та проводить оцінку наявного рівня ефективності проектної діяльності в розрізі складових, які характеризують якість публічного управління та результативність проектів в об'єднаних територіальних громадах.

Удосконалено науково-методичне забезпечення підвищення ефективності проектної діяльності об'єднаних територіальних громад за рахунок розробки концептуальної моделі, яка в порівнянні з існуючими підходами включає концептуально-цільову, функціональну, структурну та діагностичну складові,

об'єднує особистісно-діяльнісний та компетентісний підходи та базується на ефективному використанні можливостей групової проєктної діяльності представників місцевого самоврядування і громадськості що підвищує ефективність публічного управління.

Удосконалено методичний підхід, на відміну від існуючих, до оцінювання ефективності проєктної діяльності об'єднаної територіальної громади, який проводить оцінку за критеріями, згрупованими відповідно до запропонованої концептуальної моделі підвищення ефективності проєктної діяльності на місцевому рівні за складовими (структурною, концептуально-цільовою, функціональною та діагностичною), що дозволяє оцінити результативність, повноту, якість і ефективність надання публічних послуг в об'єднаних територіальних громадах за допомогою кваліметричної моделі.

У порівнянні з традиційними підходами, удосконалено методичне забезпечення визначення готовності об'єднаної територіальної громади до проєктної діяльності, за рахунок комплексного аналізу фінансової спроможності, кадрового потенціалу, організаційної структури і технологічного забезпечення об'єднаної територіальної громади з урахуванням особливостей її розвитку, а також дозволяє визначити напрями вдосконалення проєктної діяльності завдяки застосуванню апарату теорії нечітких множин і методу нечіткого висновку.

Подальшого розвитку набув науково-методичний підхід до розвитку співробітництва громад в межах підвищення ефективності їх проєктної діяльності, який, на відмінність від інших, полягає у визначенні взаємозв'язку та оцінюванні впливу рівня готовності громад до проєктної діяльності на рівень її ефективності, реалізованого за рахунок канонічного аналізу і матричного позиціонування, що дозволяє сформулювати рекомендації щодо розвитку співробітництва з більш ефективним використанням ресурсів, вирішення спільних проблем фінансового, екологічного, суспільного та інфраструктурного характеру.

Також подальшого розвитку зазнав термінологічний апарат публічного управління шляхом обґрунтування змісту поняття «механізм забезпечення ефективності проєктної діяльності об'єднаної територіальної громади» як системи

процедур та інструментів, які використовуються при досягненні поставлених цілей проєктів та програм, і включає в себе управління проєктами, контроль за їх виконанням та оцінку результатів, що забезпечить більш ефективний розвиток територій, якісне надання публічних послуг і життєзабезпечення населення та зв'язує це поняття з іншими поняттями терміносистеми публічного управління.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

За результатами дослідження опубліковано 12 наукових праць, в тому числі: 8 статей, 6 з них опубліковано у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, репозиторіїв і пошукових систем, 1 – у зарубіжному виданні, яке індексується наукометричною базою Web of Science, 1 – в іншому виданні, 4 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій різного рівня.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 р.; № 502 від 19.05.2023 р.; № 507 від 03.05.2024 р.).

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації.

Аналіз змісту анотації засвідчує її відповідність основним положенням, які вкладено в текст дисертації. Анотація не містить положень чи ідей, які не зазначені в основному тексті дисертації.

Анотація подана українською та англійською мовами і є узагальненим коротким викладом основного змісту дисертаційного дослідження. В анотації автором стисло окреслено основні результати дослідження, зазначена наукова новизна та чітко охарактеризовано практичне значення роботи.

Анотацію та текст дисертації оформлено відповідно до вимог, встановлених Міністерством освіти і науки України.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Аналіз наукових публікацій, у яких висвітлено основні наукові результати дисертаційної роботи О.А. Базько, не дає підстав фіксувати допущення автором порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

У дисертаційній роботі є посилання на джерела інформації за кожним випадком використання тверджень, розробок, відомостей, ідей та статистичних даних. Подана до захисту наукова робота відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права та відображає бажання надати достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності, застосовувані методики досліджень, джерела інформації.

Зауваження, що можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації.

1. При обґрунтуванні складових механізму забезпечення ефективності проектної діяльності ТГ доцільно було б приділити більше уваги аналізу нормативно-правової бази питань розвитку громад і територій, їхнього функціонування й управління, повноважень та обов'язків зокрема у частині можливостей реалізації проектного підходу.

2. У роботі автором приділено значну увагу теоретичним аспектам проектної діяльності. Однак, бажано було здійснити аналіз і узагальнити більше практичних прикладів проектної діяльності.

3. Автору доцільно було б ширше розглянути світовий досвід розвитку місцевого самоврядування, функціонування територіальних громад, кращі практики проектної діяльності, співробітництва тощо.

4. В роботі доцільно було б більш детально розглянути питання особливостей проектної діяльності в територіальних громадах у воєнному і повоєнному періодах.

5. Автором «виявлено, що широкомасштабному впровадженню проектного підходу перешкоджають такі чинники, як: відсутність мотивації до змін у

державних структурах, недостатня готовність до виходу із зони комфорту, небажання брати на себе додаткову відповідальність і відсутність належної мотивації до проєктної діяльності в органах влади». Але таке твердження є дискусійним, оскільки перш за все необхідно проаналізувати функціональні обов'язки органів публічного управління з цього питання.

6. Здобувачем досліджено питання розвитку співробітництва об'єднаних територіальних громад, при цьому доцільно було б більш детально розглянути питання державно-приватного партнерства, міждержавного співробітництва тощо, особливо з точки зору воєнного та повоєнного відновлення та діяльності територіальних громад.

7. Враховуючи важливість ефективного публічного управління на національному, регіональному, місцевому рівнях, бажано було сформулювати пропозиції щодо удосконалення нормативно-правової бази проєктної діяльності територіальних громад.

Зроблені зауваження не зменшують загальну позитивну оцінку наукову і практичну цінність дисертаційного дослідження. Це лише вказує на складність досліджуваної проблематики і може стати орієнтиром подальшої наукової роботи.

Вищевикладене має виключно дискусійний характер, належним способом реагування на ці зауваження може бути їх коментар під час публічного захисту, що жодним чином не ставить під сумнів вагомість наукових здобутків автора і не перешкоджає загальній позитивній оцінці роботи.

Загальні висновки та оцінка дисертації.

Дисертаційна робота Базько Олександри Андріївни на тему «Формування механізму забезпечення ефективності проєктної діяльності об'єднаної територіальної громади» є самостійною та завершеною працею, має наукову новизну та практичне значення.

Дисертаційна робота О.А. Базько на тему «Формування механізму забезпечення ефективності проєктної діяльності об'єднаної територіальної громади» відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», галузі

знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23.03.2016 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 283 від 03.04.2019 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно наказу МОН № 759 від 31.05.2019 р.) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 р.; № 502 від 19.05.2023 р.; № 507 від 03.05.2024 р.).

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Базько Олександра Андріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

кандидат економічних наук, старший дослідник,
завідувач відділу макроекономічної політики
та регіонального розвитку,
Науково-дослідного центру індустріальних
проблем розвитку НАН України

Підпис Ярошенка І.В. засвідчує: вірно.

Ігор ЯРОШЕНКО

Надія БЄЛІКОВА